

ÁLLATOK VÉDELME.

a kolozsvári állatvédő-Egyesület havi közlönye.

Szerkeszti:

ÉBER ERNŐ.

Kéziratok a szerkesztő nevére

Deák Ferencz-utca II. sz.

kéretnek.

Előfizetések és pénzküldemények az egyesület pénztárosa *Virányi István* úr (Hosszú-
u' 9 sz.) czímére intézendők.

Tagoknak tagsági díj fejében jár.

Előfizetési ár

Egész évre — — — — 2 kor. — fill.

Fél évre — — — — 1 kor. — fill.

Számonként — — — — kor. 20 fill.

VII. évfolyam.

Kolozsvár, 1902. május.

5. szám.

TARTALOM: Az állatok szereplése az emberiség történetében. *Kuszkó Istvánné Tokaji Irma.* — Ingyen munkások. *Krenedits Ferencz.* — Állatbabonák. *Cirus.* — *Állatvédelem és állatvilág:* Tavaszi törvények a madarakról. *K. Nagy Sándor.* — A maeska átka. — Ifjusági pályázat. — Tagilletékeiket az 1902. évre befizettek névsora. — Kérelem.

Az állatok szereplése az emberiség történelmében.

1902. április 5-én felolvasta: *Kuszkó Istvánné, Tokaji Irma* urnó, a kolozsvári állatvédő egyesület vál. tagja.

Ha a történelem lapjait forgatjuk, rátalálunk arra a mesés időre is, mikor még az emberiség bölcsőjét ringatták s ha e bölcsőtől napjainkig, e mérhetlen távolságot az elmélkedés szárnyain befutjuk: látjuk mindenütt, hogy bizalmas, segítő társul szegődött az emberhez az állat.

És csodálatos! a régmúlt időkről fennmaradt hagyományok és historiai adatok arról győznek meg bennünket, hogy ama rég letűnt időkben, mikor még a civiliziz. czio, magasröptű szárnyain nem jutott el a mai villamos korszak színvonalára, sokkal inkább megbecsülték, nagyobb szeretetben is részesítették az állatot. Pedig akkor nem voltak állatvédőegyesületek, de nem is volt rájuk szükség. Véde az állatokat, az emberek szívében lakozó könyörületés érzület, mely embert és állatot egyformán kimélni késztet.

Sajnos, hogy a tudomány és civilizáció mostani korszakában hovatovább mindig nagyobb mértékben száműzzük szíveinkből ugy az emberek iránti kiméletet, mint az állatok iránti könyörületés, humánus érzést.

A régmúlt időkben nemcsak, mint igavonó eszközt tekintette az ember az állatot, de mintegy barátja, segítőtársa, egészítette ki a családot.

Az arabok vagy beduinnak életének, elválhatatlan pajtása, féltve őrzött és táplált drága kincse volt — és az mai napig is — a lova. Az arab lovától semmi szín alatt meg nem válik; felfogása szerint ez nagy bűn volna.

Az indusoknál a Ganges partjain az elefántot, mint szent állatot becsülik meg; azt bántalmazásoktól halálos tilalom védi. Mint tudjuk, nagy segítségére is van az indusnak ez az óriás természetű állat.

Az ichneumot az egyiptomiak szeretetteljes védelme biztosítja mindennemű bántalmazás ellen.

Mindenki előtt ismeretes a többi keleti népeknek az állatok iránti szeretete, jóságos védelme. Konstantinápolyban az utcái ebeket senki sem zavarja, senki sem bántja, mert a bántalmazót közerkölcsei megvetés és büntetés sújtja. Nálunk is tartják és szeretik a kutyákat, de csak annyira, hogy kutyaházat elvértve találunk az udvarokon. Dermesztő teleken az udvar, vagy tornácz hideg kövén, ha meg nem fagy a szegény pára úgy kinjában bizonyára megbetegszik s így csak természetes, ha az előljáróság, az emberek megvédése tekintetéből befogatja a csatangoló, elhanyagolt kutyákat.

Ki ne hallott volna Velence galambjairól?

Midőn a műkincsekben gazdag, csodás szépségű Velence Szent Márk terére süt a felkelő nap és biborszínre festi, meg-aranyozza Szent-Márk szobrát, a szárnyas oroszlánt, száz meg száz különféle színű és tarkaságu galamb lepi el a kút körüli tért. Régi szokás szerint, a kegyelet ilyenkor látja el őket elégséggel. Ezek a szelid jószágok remegés nélkül szállanak az ételt szoró vállára és kezeire. A galambokat Velence régi törvényei szerint bántalmazni bűn volt, de most sem bántják, sőt a legnagyobb oltalomban részesítik Szent-Márktér kedves galambjait.

A fenséges természetnek ezer, meg ezer olyan nyilvánulása van, mely előtt ma is tehetetlenül, magyarázat nélkül áll meg az emberi elme.

Még inkább így volt ez évezredekkel előbb, mikor a gyermekkorát élő emberiség gazdag képzelő tehetsége mindent csaknem egyedül ezzel akart megfejteni s a rideg tudást a képzelet helyettesíté.

Igaz, hogy kimérte Isten a tudás határait, de az isteni szikra is megkövetelte a magáét.

A Prometheus alkotta emberben nem hiába lehelt lelkét Athén, a tudomány istenasszoya. Az ember mindig szomjazott a tudás után, de csak ritkán emelkedhetett kétségtelen eredményre s a mit ésszel el nem érhetett, azt elérte a képzelettel, a mérész röptű sassal.

A régi görög emberben is, tudásra sarkal tehát az isteni

lélek, de sokkal gazdagabb benne a képzelet, mely egy szebb, költőibb világot teremt a való helyett, s melynek eredményeiben, jó hosszú ideig meg is nyugodott az emberiség.

Ennek a kedves képzelődésnek eredménye az a gazdag mithologia, melynek oly sok megragadó részlete van és a melynek igen sok részlete az állatvilággal van benépesítve. Ebből is kitűnik, hogy ama kor embereiben, az állatok iránti szeretet sokkal nagyobb volt, mint a mai század embereiben.

Mithoszi monda szerint az isteneket egyes állatok sokszor segítik ki a bajból. A sas a görög hitrege szerint *Zeüsznek* volt a kísérője. Galamb vitte *Zeüsznek* az ambroziát. Galamb táplálta azt a kített leánykát, a ki később, mint *Assyria* királynője: „*Semiramis*“, azaz galamb nevet kapott. A szorgalmas kis hangya *Céres* mellett talált alkalmaztatást; míg ellenben a medve *Arthemis* istennőnek állott a szolgálatában. A holdat, ügető szarvasok vonszolják fel az égre. A nap lángoló kerekű szekerét, pedig a hatalmas *Apollo* szárnyas lovai röpitik végig a menny boltozatán. Az alvilág kapuit, a félelmetes *Cerberus* és Pluto tették megközelíthetetlené. Troja és Kárhágo építésére egy tehén buzdította az embereket; a hová Thébát keliett építeni, azt a helyet egy bika mutatta meg. Corsika szigetét egy Corsa nevű bika segítette felfedezni. *Marsnak* Silviától született fiait: Romulust és Rémust egy anya farkas szoptatta és nevelte fel.

Ilyen mithosz-szerű regét, majdnem minden nemzet hagyományai közt találhatunk.

A mi, magyar nemzeti, mithoszi mondáink, csaknem mind historiai jelentőségűek, a melyek a mi nemzeti főbb tulajdonságainkat: a hősiességét és harczai dicsőségeinket jellemzik.

Álmosnak születését egy koronás turul madár jósolta meg, a mely madár az édes anyának gyermeke hőstetteiről és a magyar nemzet jövőndő nagyságáról hozott hírt. Őseinket egy szarvas vezette az uj haza földje felé. Ökör mutatja meg Attilának a hadisten elásott kardját. Szent-László királynak fehér menyétke adja hírül, hogy egyik csatájában győzni fog.

Tompa regéje szerint: egy szász pásztor bikája rugja elő a földből a kincset, melyből Beregszász város épül. Kecse segíti a soproniakat a kincshez, melyből a Benedeki-ház, ugynevezett »Kecsketornya« épült. A selmeczi aranyhányák gazdagságát, egy pásztor-kutya mutatja meg.

De hát vajon csak a mult idők állatai bírtak olyan kiváló tulajdonságokkal, a melyek érdekesítették őket az emberek szeretetére, védelmére? Mostani állataink talán kevésbé volnának okosak, hasznosak, hűségeseek? A mai korban, a midőn az állatot többnyire csak addig becsülik, míg hasznát vehetik és csak annyiban, a mennyiben hasznavehetőségének tanujelét adja.

Nálunk magyaroknál, hol a magyar hitenyésztesnek annyi dicsőséget szerzett: Kincsem, Talizmán, Kisbér, Tokió és más magyar ló, hányszor kerül fiákkeres kezébe az egykor híres

versenyparipa és télen kocsi előtt befogva, reggeltől estig 10—20 fokos hidegben szenvedti az ember által kiszabott rabszolgaságot, csendes megadással tűrve sorsát.

A ló nem csak okos, de hűséges is. Háborus időben bravours tettekkel bizonyította be okosságát; gazdája életének megmentésével, pedig hűségét.

Minden turista megfigyelhette, mikor meredek hegyen kellett lovagolnia, hogy apró mokány lova mily nagy elővigyázatossággal halad. Lépésről-lépesre tapogatózik a keskeny, meredek úton, s csak a kipróbált biztos talajra lép rá.

Ezek után, és sok más megfigyelése nyomán merem állítani, hogy az állatok nem mindig csak ösztön szerint cselekednek. Az olyan tettek elkövetése, a melyek megfontolást igényelnek, — gondolkozást is tételeznek fel. Éreznek, gondolkoznak, csupán megértetni nem bírják mindig magukat velünk.

Hogy állataink ép oly okosak, hasznosak és hűségesek mint hajdan, ennek bizonyítására elmondok egy kis történetet családunk kronikájából, egyik bátyám elbeszélése után. E kis történetből kiténik, hogy a kutya, okossága, hűsége és ügyessége által miképen mentett meg egy alföldi pusztát a tűzvészdtől.

A Kösü partján, az ugynevezett *Kösüszeghen* volt hajdan a Láposy tanya, szép nemesi birtok, gazdasági épületeivel együtt.

Mint a legtöbb alföldi tanyán, maga az urasági épület is csak náddal volt fedve, be seje azonban, minden kényelemnek megfelelő módon volt berendezve. E nádfedelű urasági lakásokban sok vidám néynapot, keresztelőt, disznótort ülték meg a szomszéd tanyái birtokosokkal egyetemben.

A tanyát 8 komondor őrizte. Nappal kötve tartották s csak éjjelre bocsátották őket szabadon. Olyanok voltak mint a vérszomjas tigrisek. A háziuron és béresgazdán kívül senkit sem ismertek. Volt a 8 kutya között, különösen egy szürke, bozontos, valami korcs fajta, a többinél jóval nagyobb és iszonyu félelmetes külsejű állat: Muszkanak hívták. Elbocsátás után, a tanyán, egymagában senkinek járni nem volt tanácsos, mert a Muszka minden neszt figyelemmel kísért és egyetlen vakkantására ott termett az egész kutya sereg, mely ellen védekezni nem lehetett. Elbocsátás után, Muszka először is az urasági lakás eleibe járult. Láposy, a házi ur vette a fegyverét és kilépett az udvarra, Muszka örvendező ugrásokkal követte, ő neki mindig hűségesen engedelmeskedett, érteni látszott azt, hogy ura parancsol a tanyán mindenkinek. Az ur a kutya kíséretében körüljárta a tanyát és minden jelre figyelt. Ha Muszka csendesen viselte magát, akkor nyugodt lehetett, a tanyán nem volt idegen ember, ellenben, ha a kutya nyugtalanzkodott, kutatni kezdett a gazda is.

Egy alkalommal, ugy éjfél tájban, midőn a tanyán minden elcsöndesült, a Muszka az uraság ablakánál elkezdett ugatni, majd vonítani és két első lábával az ablak párkányát kaparta.

A házi ur felébred és rákiált: mi bajod Muszka? menj dolgozdra, ne lármázd fel a tanyát. A kutya nem hallgatott el, hanem még erősebben kapart és vonított. Az uraság türelmét vesztítve, kinyitotta az ablakot és egy korbáccsal Muszka felé csapott, mely után szegény nyöszörögve húzódott odébb. Az ur betette az ablakot és ismét álmra hajtotta fejét.

A kutya azonban nem nyugodott meg a dologban, hanem elment a béresgazda ablaka alá, a hol az előbbi jelenetet megismérelte.

A béresgazdának, a természet gyermekének gyanuja támadott. Kapta lokosát és kiment az udvarra. A kutya nyihogva szaladt előre, a béresgazda követte. Az urasági lakás kert felőli oldalánál, a kutya két lábra állott és felfelé próbált mászni, megugrani, mintha mondta volna: „fennt van a baj uram.“ A béresgazda felpillantott és a felhomályban úgy tűnt fel neki, mintha füstölögne a nád. Azonnal szaladt létra után, utközben felverte a cselédséget s mire vissza jött — már felcsapott a láng, a fedélen, mely hogy elnem hamvasztotta az egész tanyát, csak a Muszka éberségének, hűségének köszönhető. Felébredt a lármára az uraság is s megdöbbenve vette tudomásul a történeteket. Az okos kutya meghíusította gaz munkáját a gyujtogatónak, ki a pár hóval előbb elbocsátott béresgazda volt.

A ház urnője megölelte az okos álat nyakát, czirogtata, kényeztette. A gyerekek is a hála minden jelével halmozták el; az egyik egy tányér hideg pecsenyét, a másik egy darab kalácsot tett eléje, szóval mindenik kedveskedett valamivel a hű kutyának. A máskor félelmes állat, most oda hajtotta bozon os fejét urnője ölébe s mint egy szelid barány, türte a czirogatásait.

E naptól kezdve Muszka nagy tisztességben részesült. Mindenki becsülte érdemeiért. Szegény állat, nem lett hosszas életű. Félelmes volta miatt, valamelyik szerelmes szolgálóhölgy megmérgezte. Gazdája diszes koporsóban temertette el hű kutyáját és sírköve: állítatott e felirattal: „Itt nyugszik az egyetlen hűség Muszka.“

A kutya okossága, hűsége és önfeláldozásának bizonyítására elmondok a bátyám elbeszélése után, egy másik esetet is, mely szintén rokonainknál történt.

Nádudvaron lakott az illető férfi, a honnan bement Debreczenbe, a repcze árát felvenni. Maga mellé fektette kétszövű puskáját, a mit látva *Bandi*, a vizsla, mint elmaradhatatlan utitárs, ő is szépen helyet foglalt a kocsiban. Közben le-le ugrált és futva, gyalogszerrel követte a kocsit. Dobreczenben, a Bika-vendéglőben hiány nélkül leszámolták az urnak a 8000 frtót a repcze árában. Másnap elindult hazafelé, a pénzzel oldalzsebében.

Szép meleg augusztusi nap volt, vígan haladtak a hortobágyi hidig. Itt azonban egy nagy zökkenéssel, eltört a kocsi hátulsó féngelye.

Tyhü az árgyélusátl baj van, János állj meg! kiált a gazdá.

Leszállottak s a kocsis egyik lovon visszament a csárdáshoz, oldalrud és «istrángok»-ért. Mikor ezekkel visszaérkezett, hozzáfogtak a kocsi kiigazításához. Az ur letette bekecsét az ut me tén levő fűzbokor tövébe, hogy könnyebben tudjon hajolni, meg aztán a nagy meleg miatt is, mert csak úgy gyöngyözött a homloka. Mikor a kocsival készen voltak, hirtelen magára kapta bekecsét a fűz mellől és sielve a kocsihoz termett. Alig indultak meg, a vizsla ugatni kezdett, majd a kocsihoz ugrott s ránczígálta gazdája bekecsét jobbról is balról is. Gazdája nem tudta mire vélni a dolgot, arra is gondolt, hogy talán megveszett a Bandi, hát lekergette, elűzte magától. A kutya látva, hogy így nem érczét, a földön a lovak elé vetette magát és ezeket harapással fenyegette. Ez már több kettőnél, a veszetheg kitért szegényen, mondta az ur, vette a puskát, czéltott s a Bandi keservesen felorditva, tova vonszolta magát az út szélére.

Szomoruan érkeztek haza. Az urnak mintha egy nagy kő nyomta volna szivét, melyet onnan elemelni semmi hatalom sem volna képes. Szegény kutyája után búsult. Vigasztalták családja tagjai, de nem sokat ért. Hogy felindulását elpalástolja — bement dolgozó szobájába, a hozott pénzt elzárni a vasas ládába. Akkor még nem volt Wertheim szekrény, de a vasas ládákban több volt, mint most a Wertheim szekrényekben. Most azonban ő sem gazdagithatta a ládafiókját, mert a bekecs zsebe üres volt. Kapkodott egyik zsebéből a másikba, mint a hogy szoktak a férfiak, ha keresnek valamit a sok zsebben, de biz' a pénz nem került elő. Keresték a kocsihoz, ott sem volt. És most eszébe jutott a Bandi természetellenes viselkedése és bizonyos összefüggést kezdett sejtetni a két dologban. Pihent lovakkal haladéktalanul vissza indult Debreczen felé, folyton figyelve az uton az elvesztett bugyellárist. Végre azon helyre érkeztek, hol szegény Bandit agyonlőtték, de az már nem volt ott. A vérnyomok után indult hát a gazda, mely ama fűzbokorig vezetett, hova jövet bekecsét letette. Itt volt a Bandi elterülve. Gazdájának megereotek a könnyei. Már nem gondolt többé a pénzre, csak kutyáját fájlalta. „Gyere János, tegyük szekérre, vigyük haza, temessük el.“ szolt és megfogták ketten, hogy a szekérbe emeljék. De ime, a mint felmehet, mi tűnik elő? Ott volt a bugyelláris a kutya alatt. Ebben nyert magyarázatot a kutya magaviselete. Nem volt veszeth, csak felakarta hívni a figyelmét gazdájának, az elhagyott tárgyra. Szegény okos kutya, neked több eszed volt, mint gazdádnak, mert te világosan és ékesenszóloán beszéltél a saját nyelveden, de a te gazdád nem értett meg és így hűségédért életeddel lakoltál

Bandit eltemették, emléke a rokonság kötelékében mindig megmaradt. —

Tévednénk azonban, ha a azt hinnők, hogy csak a kutya oly okos, oly hűséges. A macskáról például úgy tudjuk, hogy csak hizelegni tud. De, nem így van. Nagy apámnak volt egy

szép macskája, melynek a legjobb falatjait adogatta tányérjáról. Ez az állat nagyapám halála után egy falatot el nem fogadott senkitől s két hét múlva az öregünk sírján szenvedett ki.

Hogy állatainkat a jövőben oltalomban részesíteni, védeni, megbecsülni tudjuk, olykor-olykor látogassunk el, a mult idők hűvös berkeibe, hol a mai modern világhoz mérve: „szebb a rózsza, tisztább a patak, zengőbbek a dalok.“ A multak tapasztalataiból okulást meritve, az állatvédelem iránti érzéket honosítsuk meg népiskoláinkban. Az állatvédelem erős talapzatán fog felépülni azután az igazi humanizmus.

Ingyen munkások.

— Irta: Krenedits Ferencz —

A földmivelési miniszter 24.655—1901. számú rendeletével védelmébe vette azokat a boldogtalan csicsergő, búbajos teremteket, a melyek énekükkel örömet és vigsgót hoznak a természet ölére s jólétet és megelegedést árasztanak azokra, akik őket megbecsülik. A madársereg kenyérkeresőtársul szegődik a gazda oldala mellé: megtisztítja hemzsegő ellenségétől a vetést s megmenti a fereg elől a fa gyümölcsét.

Egy kedves tilalom hangzik át most az országon s arra int, hogy ne bántssuk a szegény földmives ingyen munkásait, ne pusztítsuk a madarakat.

Olyan, mintha a madárnak régi idillikus élete, egykori paradicsoma térne vissza: az a békés gondtalan kor, melynek népe ábrándos lelki világának, az istenség különös kegyelmi ajándékának tekintette az áldást és szerencsét árasztó madársereget, néhány kiválasztottat hitregéibe is beleszótt s magával a hatalmas istenséggel hozta őket összeköttetésbe, hogy ekként isteni félelmet ébresszen fiaik szívében, hasznos madarainak pedig jólétet és biztonságot teremtsen.

Igy keletkezett a tavaszi hirdető fecskemadár csodálatos mondanaköre: A fecske a néphit szerint az *Isten madara*, szerencsét hoz arra a házra, a hol az eresz alatt fészket rak. Leég a ház, ha leverik a fecske-fészket, meghal a gyerek, ha a kis fecskét bántják. Méltán fenyegetnek bennünket őseink a fecske bántalmazásáért, mert valóban bűn lenne, ha leghasznosabb rovarirtó maderunkat üldöznők.

A régi kor idealis embere a fecskén kívül észreveszi a többi kis énekes, áldásos működését is s hogy már gyermekével is megkedveltesse őket, regéket mond neki az éneklő madárról; Mikor a teremtő a madár tollas ruháját színezte, apró dallosok egyenkint jelentek meg előtte, csupán a tengelicz maradt el s csak akkor érkezett meg, midőn már a többi mind megkapta színét. Ekkor a teremtő összegyűjté a maradék színeket és ezekkel mázolta be a tengeliczet. Így lett a tengelicz a legtarkább a madarak között.

Egy kis fülemile a halálra keresett Istenembert, elakarta rejteni s az üldöző hadat bus dalával maga után csalogatta... A kis csaloganyt jóságáért azzal jutalmazta meg az Üdvözítő, hogy az ő dala legyen a legszebb és hogy még éjjel is tudjon énekelni; ezért van, hogy a fülemile napestig és éjszaka, szüntelenül énekel s hogy gyakran, ha alszik, még álmában is dalol. A pacsirta a nap gyermeke. Szárnyas dalnoka a szabad természetnek, a ki fölemelkedik a virágos rét öléből, a ringó kalásztenger hullámai közül s dalolva tör az ég felé, dalba önti imáját, szereimét; dalban hoz hirt a közelgő tavaszról s dalában szebb jövőt ígér. Mikor a szegény Jézust halálra keresték a Gecsemánékertben: a nagy ártatlanság láttára megindult a kis czinege szivecskéje s mindenáron megakarta menteni Krisztust. Egyre így csipogott az üldözők előtt:

— Nincs erre, nincs erre, nincs erre!

Még az árulkodó Judás is, csak hosszas bóklászás után vette észre e miatt, hogy merre van a Mester Haragjában leakarta ütni az áruló a kis madárkát s lábáról lerántott papucsát dobta utánna. A papucs nem tett kárt a jószívű czinegének, de dobás közben csoda módon olyan kicsinnyé lett Judás czipője, hogy a madárka elkapta csőrével és alig tudta felhuzni a lábacskaájára. Ettől fogva egyre dicsekszik a kis czinege, hogy van a lábán: *kis czipő, kis czipő, kis czipő.*

A nép fiai szerint az Üdvözítő sem feledkezett meg a madárkáról s jóságát azzal jutalmazta meg, hogy ő legyen az ég madarai között a legfürgébb.

A vörösbegy, a nép kiválasztott madara. A legenda szerint azért vörös a melle, mivel a keresztre feszített Megváltó vérenek omlását akarta megszüntetni s bevérezte magát. Szent madár s a ki a fészket megrabolja, annak a vilám szétzuzza kezét.

Az ökörszem, királyváiasztáskor azzal kérkedett, a többi

madár előtt, hogy még a sasnál is gyorsabban és magasabban tud repülni. A madarak állták a fogadást s a jelöltek megkezdték a versenyt: Csodák-csodája, az ökörszem lett a győztes! A kis furfangos, ugyanis a hatalmasan szárnyaló sas hátára ült s a mikor észre vette, hogy a magasba törő sast ereje elhagyja, hátáról fölemelkedett s hangos dicsekvő énekszóval még a sasnál is magasabbra repült!

A mi pedig a madarak hasznosságát illeti, a tengelicz leginkább a káros rovarok közt keresi eledelét, a fülemile a bokrok körül élésködő hernyót, férget és rovart pusztítja; a pacsirta tavasztól késő őszig, mindig a rovart irtja; a czinege, a vörösbegy és a kis ökörszem az erdős-bokros helyek rejtekét és a gyümölcsösöket tartja szemmel s éberem örködik, hogy nincs-e a közelben pillangó, hernyó vagy valamiféle rovar?

Kedves kis ingyen munkás az erdő ezüst csengetyüje, a pintyőke, a lomberdők valódi ékessége, akinek kedves *ting-ting* hangját oly szívesen hallgatjuk, kivált tavaszkor, amikor a kis dalos minden lombot dallal üdvözöl. Az emberi kegyetlenség legkirívóbb példája, amikor némely madárkedvelő a szegény pintyőkét nemcsak szabadságától fosztja meg, hanem elrabolja tőle szemevilágát; azt, ami legfőbb kincse a madárnak: a ragyogó kék eget és az aranyos napsugarat. A megvakított madár aztán, a világoosság után való sovárgásban sokat hallatja énekét és dala fájdalmasabb, mint a mikor még eget és napot látott.

A mezőgazdaságnak hasznos madara erdeink fuvola-hangu énekes művésze: a rigó is. A néhány szem összelopogatott szőlőt, kicsipegetett körtét bőven rekompenzálja az a pusztítás, amit dallal ébresztett, dallal altatott fiókái kedvéért rovarban, féregben és csigában már kora tavasszal elkövet. Szóval, nem fekete a leike a rigónak, épugy, a mint nem *pipuszellel* a fák megfizethetetlen *érvágó dajkája*, a harkály, a mely a fán villámgyors kuszással keresi a bábót a petével egyetemben.

A mezői gazdálkodásnak jelképes madara a kakuk. Azt tartják felőle, hogy minél hamarabb megszólal, annál biztosabban elpusztul a vetésben és gyümölcsösben a kárttevő rovar s minél inkább késik a kakuk szó, annál több kárt tesz a féreg. A kakuk az erdőre és gyümölcsfára káros rovarokat erősen pusztítja, azért nagyon hasznos madár, sőt annak is meg van a maga hasznossága, hogy tojásait más fészkebe tojja. Az erős

kakukfiak már annyi hernyót és rovarit követelnek mostoha anyjuktól, hogy ez alig győzi e falánk madarat eléggé táplálni. Kedves csemegéje a kakuknak a szőrös és nagyon kártékony bucsujáró hernyó. A lengyel hitrege szerint *életfentartó* istenük *Zyny*, májusban kakukká változott, hogy kegyeltjeinek megjósolja, meddig fognak élni. A lengyelektől eredt tehát a néphit, hogy a kakuk tavaszkor megjósolja annak, aki kérdi tőle, hogy meddig él! Ilyenkor boldog-boldogtalan kérdezteti őket:

— Kakucska, hány esztendeig élek?

Anányszor kakukot kiált aztán a madár, annyi évet hisz el a babonás ember. A háládatlanabb, az ugyan azt mondja, hogy ha a kérdésre tíznél több kakukkal felel a madár, akkor bolond, ha pedig egyáltalán nem ad feleletet, akkor úgy mondják, *büvös* ágon ül.

Bármennyire szerettek is incselkedni a régiek a kakukkal nem ritkán a rossz szellemmel is összekötetésbe hozták, sőt magával az ördöggel léptették szövetségre. Micsoda azonban a kakuk rossz híre a bagoly, különösen a kuvik rossz híréhez képest! Rémes hangja és ijesztő tekintete okozza ezt, üldözik is a bagolylyal együtt kirelhetetlenül és sok helyütt még ma is akadnak olyan lelketlen emberek, akik elfogják és kiszögezik szegényt a kapura, mert azt hiszik, hogy a kiszögezett bagoly a jécsagtól távol tartja a boszorkányt. A bagoly nem ad okot reá, hogy uton-utfélen üldözzék. Legkedvesebb eledele a patkány s az egér; nagy szeretettel fogdossa össze az éjjeli lepkét és bogarait s különösen fészkelés idején nagyon sokat vadászik. Egy fészekben, a melyben két fiatal bagoly tanyázik, néha egész szakajtóra való egeret találhat az ember, a mit az öregek fiaiknak összefogdostak. Brehm szerint oly szent madárnak kellene tartanunk a baglyot, a milyennek az egyiptomiak az ibiszt tartották.

Régi hagyomány szerint a tatár Dsingiszkán vesztett csata után romok közé menekült az üldöző ellenség elől. A rom tetején fátyolos bagoly ült. Mikor az üldözők meglátták a rémes madarat, tovább mentek, mert nem gondolták, hogy bagoly tanyán ember lappangjon. A tatárok ezóta nagy tiszteletben tartják Dsingiszkán megmentőjét, a fátyolos baglyot.

Boldogulásunk ellen való vétek lenne, meg nem szivelnünk az intő szót, a mely arra kér, hogy védjük és oltalmazzuk szövetségeseinket, a madarakat. Beszéljünk gyermekeinknek a ma-

darak ideális életéről, arról, hogy segítségük nélkül nem terem meg a gyümölcs s nem reng a kalász a rónán. A szülői jó tanácscsal öntsük szívükbe a madarak kedvelését, értesítsük meg velük a madárdalt és ne engedjük a nép lelkét a félelmetes babonák sulya alatt még tovább is sínylődni.

Állat-babonák.

»Cserebogár, sárga cserebogár!
Nem kérdem én tőled : mikor lesz nyár....
Azt sem kérdem sokáig élek-e....
Csak azt mond meg rózsámé leszek-e?»

A kiválasztott állatoknak tulajdonított értelmi képesség és természetfeletti erő vetette meg alapját azon hiedelmeknek, hogy a köznép az állatok pusztításait a szellemek boszujának tartja és hogy egyes állatokkal ugyszólván jövendőt akar mondatni magának.

Sok babonás hiedelem fejlődött ki ezen alapon, melyek közül egy-néhány »szálló ige« is lett : ha nyúl fut el az utas előtt, balul üt ki az utazása ; — a ki utközben rókat lát, azt becsapják, a ki pedig mókust pillant meg, annak — mig odajár — leég a háza ; — ha a vandor előt a juh-nyáj szétszalad, utközben kár éri ; — ha a tehén-járáson juhok mennek keresztül, elapad a tehén tehe.... Ha páros galambot látunk : kedves emberünkkel találkozunk, ki tavaszkor az első fecske érkezésekor kezét erősen a falhoz üti, annak sok búzája terem ; — a ki pedig az első golya láttára meghemperedik a földön, annak abban az évben nem fogy ki a pénze ; — a ki előtt tavasszal száraz földön ugrándozik a béka, annak nyáron át jó dolga lesz, a ki ellenben az első békát vízben uszkálva pillantja meg, az nem sok jót várhat.... Májusi cserebogár járásra sok kukoricza terem.

Egyáltalán azt tartják, hogy egyes állatokkal vele jár a szerencse, másokat ellenben nyomon követ a szerencsétlenség. A kató-bogár képes megjövendőlni a lánynak, hogy mire viszik férjhez ; a ki péterke-bogarat talál a ruháján, az jó hirt fog halni ; — ha a leány a suszter-bogarat bogáncsra látja repülni : még abban az évben férjhez megy ; ha tavasszal lépkét fog, még abban az évben kérőt is fog.... Szerelmesek ne nézzék együtt a denevérek repkedését, mert irigyeiket felbőszítik viszonyuk ellen ; — a szerelmesek együttlétükkor ne hallgassanak macska-nyávogást, mert nem fog sokáig tartani a boldogságuk.

A kire fekete pók mászik, az egy évig szerencsés lesz; (a kinek testén reggel mászkál a pók, azt boszuság éri, a kire ellenben este megy, az másnap jó hirt fog hallani; a ki piros pókot lát, az ajándékot kap. Ha a légy nagyon döngicsél a szobában, jó hirt hallunk; — a ki a tenyerén balhát fog, levelet kap; a kinek hangya mászik a kezén, annak sok pénze lesz. A ki reggel lát pókot, annak aggodalomra van oka; — a ki délben látja, az ajándékot kap; — a ki pedig este pillantja meg a pókot azt valami nagy szerencse éri. Azt is mondják, hogy a pók megjelenése reggel bánatot, délben gondot, este pedig reménységet jelent. A ki előtt böregér repül el, arról eilenségei rosszat beszélnek; a kinek légy repül a szájába, az boszankodni fog... Ha a hangyák az udvarból a ház felé hordják az eleséget, akkor a gazdához a jólét fog beköszönteni; — míg ellenben, ha a hangyák apró tárgyaikkal a háztól eltávolodnak, baj éri a gazdát. Ha sok egér és patkány mutatkozik, szerencsétlenség éri a házat; — ha nagyon elszaporodik az egér, nagy drágaság lesz; — ha a darázs vagy a vad méh a ház közelében fészket rak, tűz lesz. Ha kuvik szól, ha a beteg szoba ablakához böregér ütődik, vagy ha berepül a szobába, ha a háznál a szű örlése hallatszik, ha a vakond közel túr a ház falához, ha béka ugrik a házba, ha menyét mutatkozik a ház körül, ha fehér macska néz be az ablakon, ha kutya kaparja a ház oldalát: meghal valaki a családtagok közül. Ha a hangyák nagy csapatokban mászkálnak, ha sok béka ugrándozik az uton, ha sáska lepí el a hárt és ha a hernyók egészen lekopasztyák a fákat: háboru lesz.

Azt tartja a babonás köznép, hogy egyes állatok megjelenése betegséget, sőt halált is hozhat arra, a ki ezt a veszedelmes állatot legelébb meglátja. A ki tavaszkor legelőször fehér lepkét lát, annak jó dolga lesz abban az évben; a ki ellenben tarkát pillant meg, az közelesen szemfájást kap; a ki pedig feketét lát, azt nagy baj éri. Erre nézve azt a tanácsot adják, hogy tavaszkor az első pillango láttára háromszor ki kell köpni; mert az ilyen pillango az ember lelkét akarja kicsalni a testből; — egyébként még azt is mondják, hogy a kire fehér pillango száll, az jó hirt fog hallani, a kire ellenben fekete repül, anak hamarosan bánata lesz. Ha a betegre fehér lepke száll, felépül; ha ellenben fekete, úgy még sokáig fog sínylődni. A ki este kidugott fejű csigát lát, a kinek a denevér a hajába belekapasztyodik: az meghal.

Babonás hiedelem szerint amint egyes állatok megjelenése képes megbetegíteni az embert, ép úgy más állatok módot nyujtanak arra, hogy a beteg emberből egészséges lehessen: a kinek hidegtelelése van, az tegyen a kebelébe zöld békát (hidegtelelés ellen az is használ, ha valaki egy kanál tejben három pókot megeszik). A kinek a torka fáj, az simogassa meg a nyakát Szent-György napján logott gyikocskával; a kinek a keze fáj, dugja azt hangyazsombékba... a kinek a foga fáj, az vad rózsáról szedett kukaczczal kenje meg az inyét. Ha béka néz valakire, ne nyissa ki az

a száját, mert a béka megolvassa a fogait s fájni fognak azok mindég. Veszetzég ellen kilencz kőrís-bogarat kell a betegnek beadni.

Vannak oly állatok is, amelyek a könnyen hívó köznép álitása szerint csakis arra nézve válnak veszedelmessé, a ki azokat megöli. Amely házban békát ütnek agyon, azt a házat nagy szerencsétlenség éri; — a melyik gyermek agyonüti a békát, annak meghal az anyja; — a ki csigára lép, azt baj éri, hacsak hamar fel nem váltja a cipőjét. A ki rálép a katicza-bogárra, annak valamely kedves emberét nagy szerencsétlenség éri; a ki a pókot leverí a falról, az szerencsését üzi; amely háznál pókot ütnek agyon, oda a szükség fog bekopogtatni; a ki kaszás pókot öl meg, az meghal; a ki gólyát ver agyon, annak héttel szaporodik a vétke.

Vannak egyes csoda-állatok, a melyeknek foga, tolla, szőre, vagy egyéb más testrésze — sokak véleménye szerint megbecsülhetlen talizmánt képez: ha a szarvasbogár szarvát hajába fonja a leány, hosszúra nő tőle a haja; — a kinek a leány hangya-tojást tesz a zsebébe, az halálosan beléje szeret; — ha pedig pók-tojást nyom szét a tenyerében, úgy az, a kit megsimogat — nem fogja elhagyni soha; — ha a menyasszony esküvőre menet szarka-tollat tesz a zsebébe, a házaseletben az ő szava fog dönteni; ha pedig Szent-György napi gyíkot tesz oda, úgy az ura mindig náta fogja tartani a pénzét. Farkas-fogat adni ajándékba — annyi, mint megállapítani valakinek a szerencsését... farkasfogat kell a kis gyermek nyakába akasztani, hogy erős fogai nőjenek; — a vadász medve-fogat hordjon magánál, hogy biztos lövése legyen. A ki borzbőrből kivágott sziv alakot hord a nyakában, annak mindég helyen lesz a szive... Egészséges és szerencsés lesz az a gyermek, a kinek az első lábbelijét farkasbőrből készírik; míg ellenben abból a gyermekből, a kinek az első lábbelije juh-bőrből készül, jószivű ember válik. Ha a kis gyermeket báránybőrre fektetik, göndör haja lesz.

Farkas gégén keresztül ereszti ki a méhész méheit, hogy azok mérgesek legyenek és hogy a rabló méheket a kasba be ne bocsássák. A padlason azért tartanak — némely helyen — róka-farkat, hogy a villám be ne üssön a házba... dőgiőt kigyót, piros pillét azért szoktak a küszöb alá ásní, mert azt tartják, hogy azzal szerencsét hoznak a házra; a bőregeret azért szögezik ki az ajtóra, mert azt hiszik, hogy a kiszögezett bőregértől a lakók éberek lesznek, a jószág pedig jó erőben lesz.

Azt a tanácsot adják, hogy görcs ellen, a medvének az epéjét kell beadni; a kinek a foga fáj, annak pedig azt javasolják, hogy rágjon olyan tárgyat, a melyet már az egér kikezdedt.

Hogy a vásárra hajtott állatnak sok vevője legyen, Szent-György-napi zöld-béka porával kell meghinteni. A sokácz leány, hogy szerelmet támasszon maga iránt, olyan vizet tesz a legény borába, a melyben Szent-György napkor fogott gyíkot fűllasztott. A parasztleányok tavasszal az első kakukszó hallatára felemelik

a kezük ügyébe eső legelső követ s ha alatta hernyót találnak, akkor juhászhoz, ha pedig más állatot lelnek, akkor földmiveshez mennek férjhez. — Gömör megyében meg azt mondják, hogy: „Törd meg a szarvas szívet és idd meg fekete cseresznye levélvel s az fog megszeretni, a kire ránevetsz“.

Az egyiptomi álmos-könyv is sok csodás dolgot mond az állatokról, például: a kit a bika megkerget, azt kellemetlenség éri; — a ki bathával álmodik, az minden világi bajával ki fog békülni. Tehenet látni, kérőt jelent, ha nem bírod megfogni a szarvát, elszalasztod a kérőt. Egyébként: a kakas szerencsét, a galamb kérőt, a fecske hirt, a gólya ellenséget, ló szerencsét, (szürke ló gondot, fehér ló örömet,) kutyaugatás pletykát, macska becsapást, malacz boldogságot, szamar nehéz dolgot, róka kellemetlen hirt, farkas nagy megpróbáltatást, medve haragos embert, majom veszekedést, nyúl féltékenységet, hal nagy örömet, rák hátramenést, béka kárt, kígyó mulatságot, bogár szegénységet, cserebogár szerelmet, méhraj tüzet jelent. Azt is mondják, hogy madár-fészket lelni nagy öröm és hogy lúd-hust enni igen jó. Az egyiptomi álmos-könyv különben még azt is mondja, hogy szegénynek lenni nem jó — és hogy a kit a menykő eltalál, azt nagy bánat éri... Hogy a nyavalya igen rossz és hogy lógni mulatság... hogy a fáról leesni veszedelmes s gödörbe esni igen rossz; de hogy kalácsot enni igen jó... és hogy, ha aranyak vannak a zsebben, az hasznos dolog; ime tehát sok megszivlelendő tanácsot osztogat...

Cirus.

Állatvédelem és állatvilág.

Tavaszi törvények a madarokról.

A törvény is védelmébe veszi a madarakat. Olvassuk csak: „Tilos a vadászat siket és nyirfajdkakasra június elsőtől márczius elsőig, jérczékre pedig minden időben, császármadarokra deczember elsőtől, fáczánokra és tuzokokra február elsőtől augusztus 15-ig, foglyokra január elsőtől augusztus elsőig, minden más madárra február elsőtől augusztus 15-ig, éneklő madárra minden időben.“

„A tilalmi időszak alatt a madarak fészkeiket szándékosan érinteni, vagy tojásaikat elszedni nem szabad.“ (1883: XX. t.-cz. 9. §.)

„Ahol a vándor és vízi madarak költenek, a párosodás és költés időszaka alatt e tilalom reájuk is kiterjed.“ (1883: XX. t.-cz. 11. §.)

„Szabad időben is tiltatik minden szárnyas, hasznos vadat törökkel, hálókkel, hurkokkal elfogni, vagy megölni, ölmos esők alkalmával tuzokokat behajtani, vagy agyonverni.“ (1883: XX. t.-cz. 15. §.)

„Aki a madarak fészkeit elrombolja, elszedi: két koronától husz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel sujtandó.“ (1883: XX. t.-cz. 30. §.)

De nemcsak a vadászati, hanem a mezőrendőri törvény is védelmébe veszi a madarakat.

„A hasznos madarak pusztítása tilos. Azok fészkeinek és tojásainak elszedése, valamint a hasznos madaraknak és tojásaiknak forgalomba hozása hatósági engedély nélkül tilos. Kihágást követ el és száz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő, aki a hasznos madarakat pusztítja, azoknak fészkeit és tojásait elszedi.“ (1894: XII. t.-cz. 57. és 95. §.)

Ezek a madarakra vonatkozó törvények.

De hát kell-e törvény arra, hogy az ember védje azokat a szép, vidám, kedves madarakat, a szabad természet ékességeit, amelyek neincsak gyönyörűségünkre, hanem hasznunkra is vannak?

Tanítsátok gyermekeiteket a madarak szeretetére és védelmére, mert bizony bizony mondom nektek, hogy ez által szelidde és nemessé teszitek a gyermekek szívét!

K. Nagy Sándor.

A macska átka. Egy angol ujság közli a következő tragikus esetet, mely Tokióban történt:

Aszakavamura faluban ezelőtt négy évvel egy Joszike Nakamura nevű japáni négy más társával borzalmasan agyonkínzott egy fekete macskát. A szegény állat utolsó pillanatában oly vérfagyasztó dühvel szegzé tekintetét Nakamurára, hogy ez mai napig sem felejtette el ezt a pillantást. A fekete macska lángoló szemei még álmában is ktsértettek. A macskakinzó Nakamurának a felesége a napokban egy mesekönyvet vitt haza, melyben hajmeresztő történet volt leírva a macskaátokról. Az amugy is tulcsigázott idegzetű Nakamurára ez annyira hatott, hogy dühöngés tört ki rajta. Megtámadta a feleségét s a sógornőjét, akiket csak nagy ügygyel-bajjal tudtak a kezei közül kiszabadítani. Nakamura most egy tébolydában járja a végét.

Ifjusági pályázat. A középiskolák és felsőbb leányiskolák tanulóinak ezennel pályázatot hirdetünk az állatok iránt való érdeklődés, azoknak megszeretése és ezeknek alapján való nagyobb védelmük előmozdítására. A pályázatot valamely, az állatok életéből és lelki világából merített rajzra, leírásra, vagy elbeszélésre hirdetjük, amely legalább 100, legföllebb 200 nyomtatott sorra terjedhet és vers is lehet.

A legjobb munka jutalma 1 darab 10 koronás arany; a második munka jutalma 6 korona; a harmadiké 4 korona.

A pályázat határideje 1902. június 15. Kéziratok az „Állatok Védelme“ szerkesztőségéhez (Kolozsvár, Rákóczy-ut 42.) küldendők be. A bírálat tisztsége az elnökséget illeti.

A tisztelt szülőket, tanítónöket és tanárokat nagyon kérjük, hogy mentől jobban serkentsék az ifjúságot ily kis rajzok megírására és beküldésére.

1902. évre tagsági díjukat befizették.

Kolozsvárt :

Boross György.....	2 kor.
Dr. Böhm Károlyné	2 >
Özv. Dávid Antalné	2 >
Dr. Engel Gáborné.....	2 >
Dr. Engel Gábor	2 >
Özv. gr. Esterházy Samuné ..	2 >
Gr. Esterházy Miguel.....	2 >
Dr. Farkas Gézáné.....	4 >
Gajzágó Antalné	2 >
Hirschfeld Sándor	2 >
Dr. Höncz Kálmán.....	2 >
Özv. dr. Jeney Victoriné ..	2 >
Kuszkó Istvánné	2 >

Péterffy Zsigmondné	2 kor.
Péterffy Zsigmond	2 >
Péterfi Dénes	2 >
Scharschmidt Györgyné.....	2 >
Szekula Ákos	2 >
Széky Miklós.....	2 >
Streck József.....	2 >

Vidékről:

Özv. Balogh Károlyné Zilah 2 kor.

Virányi István,
az egylet pénztárosa.

K é r e l e m.

Megkezdve az 1902. évre szóló tagsági díjnyugták székülését, tisztelettel kérjük úgy helybeli, mint vidéki kegyes pártfogóinkat, hogy csekély 2 korona tagsági díjukat, melyért kedves, általános-elismerésben részesülő havi közlönyünket is kapják, mielőbb beküldeni, illetve nyugtájukat nyugtákihordónktól, ha azal jelentkezik, kiváltani méltóztassanak, hogy további működésünket a szegény állatok védelme érdekében akadálytalanul folytathassuk.

Br. Bánffy Zoltánné,
elnök.

Virányi István,
pénztáros.